

Dr Fehim Nametak

VAŽNIJI LEGATI U RUKOPISNOM FONDU GAZI HUSREV-BEGOVE BIBLIOTEKE U SARAJEVU

Osnovana kao popratna institucija uz medresu, Gazi Husrev-begova biblioteka postoji i služi svrsi predviđenoj vakufnamom osnivača već 450 godina. Ispočetka je to bila manja priručna biblioteka uz medresu iz čijeg nam najranijeg fonda nije sačuvano mnogo rukopisa. Dragocjenost tih rukopisa je u tome što je to bio početni fond kome će se u slijedećim decenijama i stoljećima priključiti mnoge vrijedne i bogate zbirke drugih legatora, koji najčešće ostaju anonimni, a čije su zasluge u skupljanju, korištenju i širenju knjige nesumnjive. Stoga smatramo da je uz spomenutu obljetnicu ove naše najstarije očuvane kulturne ustanove te vrste potrebno ukazati i na one ljude koji su svojim poklonima omogućili da ona preraste u jednu od najbogatijih evropskih pa i svjetskih biblioteka orijentalnih rukopisa. Legati koje ćemo ovdje pobrojati sačinjavaju više od pola ukupnog broja rukopisa Gazi Husrev-begove biblioteke. Govorićemo samo o najvećim legatima, mada treba istaći da su biblioteku obogatili i oni sitniji legati i otkupi iz privatnih biblioteka sa manjim brojem, često vrlo vrijednih rukopisa.

Gazi Husrev-begova biblioteka ima 7000 rukopisnih kodeksa zavedenih u inventarske knjige i preko 2500 rukopisa zavedenih sa nepotpunim podacima o rukopisu u privremeni inventar. Od 7000 inventarisanih kodeksa, 1957 ih je obrađeno u dvije sveske Kataloga koji je uradio Kasim Dobrača¹.

Ovaj broj rukopisa je dostupan za korištenje ne samo našim naučnicima, nego i orijentalistima iz čitava svijeta koji putem naučne obrade rukopisa u katalozima upoznaju sadržaj fondova Biblioteke. Stoga je rad na katalogiziranju rukopisa, kao najvažniji zadatak u Biblioteci, nastavljen tako da su sada u pripremi sveske kataloga koje obuhvataju rukopise iz morala (ahlak), propovijedi (va'z), književnosti (edeb, edebiyat), jezika, mistike i dr. Neki od ovih kataloga bi uskoro mogli biti publikovani.

¹ Prva sveska koja sadrži oblasti: Enciklopedija, Kur'an i hadis objavljena je 1963. godine, a druga, čiji je sadržaj opis rukopisa iz islamskog prava, objavljena je 1979. godine.

Među bibliotekama formiranim u XVI i XVII stoljeću, čiji su fondovi dospjeli u Gazi Husrev-begovu biblioteku, spadaju dvije mostarske zadužbine. Jedna je biblioteka Dervišpaše Bajezidagića, osnovana 1593. godine, što se vidi iz vakufname ovog dobrotvora,² a druga biblioteka velikog mostarskog i hercegovačkog legatora Mehmed-bega, poznatog kao Karađozbeg, osnovana u februaru 1570. godine, što se također zaključuje iz sačuvane vakufname Karađozbega.³

Karakteristika prve zbirke, koja se inače najprije našla u sklopu rukopisa Karađozbegove biblioteke, kada je prestala sa radom Derviš-pašina medresa, uz koju je bila i biblioteka (1890), a potom zajedno sa fondom rukopisa te biblioteke dospjela u Gazi Husrev-begovu biblioteku je manja odabrana kolekcija uglavnom perzijskih klasika. Uz Derviš-pašinu vakufnamu su naime popisana 46 sveska mahom odabranih djela klasične perzijske književnosti te jedan broj šerijatsko-pravnih i dogmatičkih djela. Budući je i sam njen osnivač, Derviš-paša Bajezidagić (umro, 1603) bio vrlo darovit pjesnik na turskom i perzijskom jeziku, literatura koja se našla u njegovoj zbirci ne iznenađuje jer je odraz afiniteta njegovog zavještača. Tu su: Mesneviya Mevlana Dželaludina Rumija (Galaluddin Rûmî), Sururijeve Komentar Mesneviye u šest svezaka, Hafizov Divan, Džamijev (Ġâmî) Baharistan, Sadijev (Sa'di) Gulistan i dr. On je sva ta djela čitao, proučavao, njima se nadahnjivao, a postoje podaci da ih je i prevodio i komentirao. Znamo li da je Derviš-paša Bajezidagić čak poznatog Ahmeda Sudije Bošnjaka, čuvenog našeg komentatora perzijskih klasika, zaključićemo da je literatura koja se našla u njegovu vakufu u stvari njegova priručna literatura. Postoje podaci da je Derviš-paša bio i kaligraf. Mi nemamo sigurnih podataka da je neko od ovih djela koja su se našla u njegovoj zbirci sam prepisao, iako ni to nije isključeno, ali možemo reći da su sva djela iz njegova vakufa kaligrafski prepisana, umjetnički ukrašena i ukoričena i predstavljaju dragocjenost i sa aspekta likovnih umjetnosti. Fond rukopisa Derviš-paše Bajezidagića ne predstavlja obimom veliku zbirku, ali je po kvalitetu rukopis veoma vrijedan.

Druga mostarska zbirka, koja je 1950. godine dospjela u Gazi Husrev-begovu biblioteku, Karađozbegova, predstavlja vrlo bogatu i raznovrsnu kolekciju.⁴ Posebna joj je vrijednost bogatstvo rukopisima nastalim u našim krajevima, posebno onim napisanim ili prepisanim u Mostaru. Mnogi od ovih rukopisa su unikatni primjerci djela naših pisaca na orijentalnim jezicima, a posebno se ističu autografi djela čuvenog mostarskog učenjaka i profesora Mustafe Ejubovića —

² *Vakufname iz Bosne i Hercegovine* (XV i XVI vijek). Izd. Orijentalni institut, Sarajevo, 1985. str. 233—245. Ovu vakufnamu je preveo Muhamed A. Mujić. Međutim, spisak knjiga koje Derviš-paša vakufi, a koji se nalazi na kraju vakufname, u ovom prijevodu vakufname nije unesen.

³ Isto, str. 163.

⁴ O vrijednosti rukopisa Karađozbegove biblioteke pisao je H. M. Hanzović, *Nekoliko dragocjenih rukopisa u Karađozbegovoj biblioteci*, Glasnik IVZ, II, 12. Beograd, 1934. str. 633—639. Ova biblioteka je zatvorena 1934. godine i od tada pa do prenošenja njenih fondova u Gazi Husrev-begovu biblioteku iz nje su otuđena mnoga djela.

Šejha Juje, njegova učenika Ibrahima Opijača te Ali-Dede Bošnjaka Mostarca. Znatno broj mostarskih pjesnika na turskom jeziku bio bi potpuno nepoznat da je kojim slučajem nestalo ove zbirke. Nekim slučajevima ova kolekcija nije ipak sačuvana u cijelosti jer su izvjesni rukopisi sa oznakom Karadžobegova vakufa dospjeli putem privatnog otkupa i u druge rukopisne zbirke pa ih danas ima i u Orijentalnom institutu u Sarajevu, Arhivu Hercegovine u Mostaru pa i u privatnim kolekcijama u zemlji i inostranstvu. I u ovom slučaju, kao i u mnogim drugim zanemarena je vakifova odredba »da mutevelija čuva sva (navedena djela) i da ih daje jedino licima koja su u stanju da se njima služe, uz jak zalog i pouzdanog jamca, i da on ovlasti osobu koja će se brinuti u njima«.

Vjerovatno je najveći broj rukopisa ove biblioteke otuđen u vremenu od 1934. godine kada je ova biblioteka zatvorena, odnosno kad je umro njen posljednji bibliotekar Muhamed Spahić,⁵ pa do prenošenja ostataka ove biblioteke u Gazi Husrev-begovu biblioteku u Sarajevu.

Od biblioteka formiranih u XVIII stoljeću, čiji je rukopisni fond sada u sastavu Gazi Husrev-begove knjižnice, najprije treba istaći biblioteku Osmana Šehdije Bjelopoljača (umro, 1769) iz Sarajeva. Pored toga što je Osman Šehdija prikupio veliki broj veoma dragocjenih rukopisa, sagradio zgradu biblioteke i angažirao bibliotekara (hafiz-i kutub), njegova biblioteka će biti upamćena kao prva javna biblioteka orijentalnog tipa u nas. Osman Šehdija Bjelopoljač je bio plodan pjesnik na turskom jeziku i pisac Sefaretname — putopisa u Rusiju, a biblioteku je podigao u spomen na sina Ahmeda Hatema, još poznatijeg pisca i pjesnika, autora Divana, koji je mlad umro u Larisi (Jenišehir) u Grčkoj obavljajući dužnost kadije. Ahmed Hatem je umro 1754, a biblioteka u njegovo ime je osnovana 1757. godine. Sve knjige ove biblioteke imaju muhur koji je dao izraditi Osman Šehdija. Godine 1759. po povratku iz Rusije gdje je u svojstvu poslanika bio u sastavu turske delegacije, nalazio se u Istanbulu, odakle je za svoju biblioteku poslao 180 znalački odabranih rukopisa.⁶ Godine 1912. biblioteka je porušena, a knjige su prenesene u Gazi Husrev-begovu biblioteku.

Ploča sa tarihom podizanja biblioteke, koja se nekoć nalazila nad vratima Osmana Šehdijine biblioteke, uzidana je sada u zid Gazi Husrev-begove biblioteke baš kao što su i rukopisi koje je ostavio ovaj vrijedni zavještač ugrađeni u fondove Gazi Husrev-begove biblioteke.

Iz XVIII stoljeća potječe i jedna druga sarajevska biblioteka, Abdulaha sina Ahmedova Kantamirije (umro, 1774). Njena je karakteristika u tome što je veliki dio knjiga prepisao sam zavještač, inače i sam pjesnik na turskom jeziku. U Gazi Husrev-begovoj biblioteci

⁵ Hivzija Hasandedić, *Spomenici kulture turskog doba u Mostaru, Sarajevu*, 1980, str. 91.

⁶ Hazim Šabanović, *Književnost Muslimana BiH na orijentalnim jezicima*, Sarajevu, 1973. str. 487—488.

se nalaze rukopisi koje je Kantamirija prepisao između 1720—1768, što se vidi iz zabilješki koje je napisao sam prepisivač. Na rukopisima prepisivanim u poznijim godinama života žali se na samoću koju prekračuje prepisivanjem knjiga čime se može objasniti pozamašan broj djela prepisanih rukom ovog prepisivača. I na knjigama koje nije sam prepisao, a bile su u njegovu posjedu, Kantamirija je upisao brojne zabilješke ljetopisnog karaktera. Sve knjige su pored zabilješke o vlasništvu imale ucrtanu petokraku zvijezdu kao znak njegove biblioteke. Rukopisi iz ove biblioteke su se najprije našli u Osman Šehdijinoj biblioteci, a potom su prestankom rada te biblioteke (1912), zajedno sa njenim fondovima dospjeli u Gazi Husrev-begovu biblioteku.

Iako već prilično naseljen grad i ekonomski dosta bogat, Travnik sve do XVIII stoljeća nije imao ni jednu biblioteku pa čak ni medresu. Dolaskom Elči Hadži Ibrahim-paše (umro 1710) u Travnik za valiju Bosne 1704. godine, ovo mjesto je za kratko vrijeme doživjelo pravi kulturni procvat. Iako u Travniku ostaje svega godinu i po, za to vrijeme je uspio sagraditi medresu sa bibliotekom, tekiju i mekteb, a za te objekte uvakufio je više objekata u Travniku.⁷ Elči Ibrahim-paša je službovao u više pokrajina Osmanskog Carstva, a umro je u Beogradu, u svojstvu muhafiza. Godine 1789. austrijski general Laudon je odnio nišane sa njegova groba u Beč gdje se i sada nalaze u vrtu dvorca koji je nekada pripadao ovom generalu.⁸

Objekti koje je sagradio bili su žarište kulturnog života u Travniku u vrijeme kada je ovaj grad bio sjedište bosanskih valija.

Rukopisna zbirka biblioteke uz Elči Ibrahim-pašinu medresu je vanredno bogata. Formirana duže vremena i utemeljena na sigurnim materijalnim pretpostavkama, biblioteka Elči Ibrahim-pašine medrese u Travniku je raznovrsna i svojim fondovima. Teško je reći kakva djela ovdje prevladavaju kada tu imamo vanrednih rukopisa Kur'ana, tefsira, hadisa, pravnih, filoloških, filozofskih, književnih i drugih djela. Da kojim slučajem fondovi biblioteke Elči Ibrahim-pašine medrese nisu preneseni u Gazi Husrev-begovu biblioteku, može se konstatirati da bi Gazi Husrev-begova biblioteka izgubila svoj najbogatiji i najvredniji legat i bila bi znatno siromašnija. Posebna vrijednost jednog broja rukopisa iz ove zbirke je i u tome što je na njima sam vakif zabilježio:

»Uvakufio sam ovaj primjerak radi Uzvišenog Boga, ja, ponizni Elči Ibrahim-paša, sadašnji zapovjednik Bosne«.

Sam Ibrahim-paša je uvakufio 103 rukopisne knjige, ali se ova biblioteka uvećavala bilo iz njegova vakufa bilo poklonima bogatijih Travničana tako da je 1941. godine, kada je prenesena u Gazi Husrev-begovu biblioteku, imala preko 300 kodeksa. Ibrahim-paša je u svojoj biblioteci predvidio i bibliotekara i vakufnamom mu odredio plaću pa se može reći da je to jedna od prvih biblioteka u Bosni i Herce-

⁷ Alija Bejtović, Elči Hadži Ibrahim-pašin vakuf u Travniku. Poseban otisak iz *El-Hidaje*, V. br. 7—12, Sarajevo, 1942, str. 9.

⁸ Isto, str. 10.

govini utemeljenih na principu pozajmice knjiga đacima i drugim zainteresiranim osobama.

Godine 1892., gradnjom pruge Lašva — Bugojno porušena je Elči Ibrahim-pašina medresa sa bibliotekom, a knjige su prenesene u Fejziju medresu koja je podignuta na zemljištu istog vakifa 1894/95.⁹

Da je Travnik 150 godina bio središte bosanskog ejaleta pokazuje i bogati fondovi biblioteke Odbora Islamske zajednice iz Travnika koji su posljednjih decenija također preneseni u Gazi Husrev-begovu biblioteku. I među tim rukopisima ima takvih kojima biblioteka ranije nije raspolagala.

Rukopisna zbirka formirana u Banjaluci, u porodici Džinića, dospjela je u Gazi Husrev-begovu biblioteku u svojstvu legata hafiza Muhameda Baki-efendije Džinića. Svi rukopisi ove zbirke imaju pečat na kojima je utisnuto ime ovog banjalučkog vakifa, o kome inače nemamo pouzdanih podataka. Ne znamo čak ni godinu kad je uvakufio svoje rukopise, no to je svakako bilo u drugoj polovici XVIII stoljeća. Ova zbirka spada u obimom vrednije zbirke (nešto preko 100 rukopisnih kodeksa), ali je među njima dosta starih i vrijednih djela. Posebno se ističu djela klasičnih arapskih, perzijskih i turskih književnika.

Slično se može reći i za zbirku Hasan-efendije Bojića iz Divića kod Zvornika, koja odaje ukus i smisao za odбир vrijednih rukopisnih knjiga koje je posjedovao njen zavještač. Sve rukopisne knjige iz ove zbirke posjeduju žig njihova bivšeg vlasnika, a ponegdje i kratku bilješku o uvakufljenju, pa ih nije teško evidentirati i izdvojiti u poseban fond.

Među najbogatije, najraznovrsnije rukopisne zbirke spada i Dženetića zbirka. To je vakuf Mustafa-bega Dženetića, sina Ismail-begovog iz Sarajeva koji je kompletnu svoju rukopisnu zbirku ostavio za svoje muško potomstvo, o čemu svjedoči tekst ispisan na prvom listu svakog uvakufljenog rukopisa i odgovarajući pečat. Kasnije su potomci Mustafa-bega Dženetića poklonili ovu zbirku Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Međutim prvi spomen ove biblioteke imamo u sarajevskom sidžilu iz 1776/7. godine gdje je u popisu ostavštine iza umrlog Ismail-bega Dženetića sina Ahmed-begova na prvom mjestu popisano 97 knjiga u vrijednosti od 41.156 akči.¹⁰

Veliki broj rukopisnih knjiga iz klasične osmanske i perzijske književnosti našao se u ovoj zbirci, ali zavještač nije zanemario ni sakupljanje djela domaćih pisaca pa su se u njegovoj zbirci našla djela Kaimije, Mejlije i drugih naših pisaca. Luksuzni povezi govore o tome da su mnogi od rukopisa vakufa Dženetića rađeni po narudžbi za ovu bogatu porodicu.

Blizu pet stotina rukopisa iz porodične zbirke Hromića iz Stoca prispjelo je putem legata Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu.

⁹ Hamdija Kreševljaković — Derviš M. Korkut, *Travnik* (1964—1878), Travnik, 1961. str. 88.

¹⁰ Gazi Husrev-begova biblioteka, Sarajevski sidžil, br. 18 iz 1190/91—1776/77. godine.

Zavještač Salih Izeti-ef. Hromić (Hromo-zade) skupio je pozamašnu zbirku djela pretežno prepisanih u XVIII i XIX stoljeću u Hercegovini, ali i šire, a u njegovu fondu su se našli i neki stariji rukopisi nabavljeni i izvan naših krajeva. Poznato je da je preko 20 porodica u Stocu posjedovalo vrlo vrijedne zbirke rukopisa i knjiga, među kojima su Rizvanbegovići, Mahmutćehajići, Mehmedbašići i drugi ali nije poznato da li je i jedna javna ili privatna kolekcija raspolagala tako bogatim fondom rukopisa kao što je bio slučaj u porodici Hromića. Posebno treba istaći vrijednost ove zbirke zbog provenijencije njenih rukopisnih knjiga iz čega se stječe kompletnija slika kulturnog života Stoca i okoline za vrijeme osmanske vlasti u Bosni i Hercegovini. U kolekciji rukopisa ove biblioteke ističu se primjerci Isken-dername (Aleksandride), Divan-Kasim al-anwar, Divan-i Imad i druga klasična djela iz književnosti.

Veliko bogatstvo unutar Gazi Husrev-begove biblioteke predstavljaju knjige koje je Muhamed Enverija Kadić zavještao ovoj biblioteci. U njegovoj kolekciji našao se veliki broj štampanih knjiga, posebno periodike, koje je ovaj vrijedni bibliotekar skupio i sačuvaao, kao i znatan broj dokumenata i druge građe nezaobilazne u proučavanju povijesti Bosne i Hercegovine. Kadić je skupio i ogroman broj orijentalnih rukopisa koje je poklonio Gazi Husrev-begovoj biblioteci, a znatan broj rukopisa koje nije mogao pribaviti u vlasništvo i pokloniti ih sam je prepisao, tako da su njegovi prijepisi nekih poznatih djela danas jedini poznati primjerci tih djela u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Pored toga što je prepisao djela brojnih naših pisaca i pjesnika (Nerkesije, Kaimije, Mejlije, Šerifovića, Muvekita i drugih), najveće blago koje je Kadić ostavio Gazi Husrev-begovoj biblioteci je njegovo djelo Tarih-i Enveri (Enverijina Historija), zbornik građe o Bosni i Hercegovini u 28 velikih svezaka, nezaobilazan izvor za proučavanje političke, društvene, ekonomske i kulturne historije Bosne i Hercegovine pod osmanskom vlašću. Naši osmanisti, među kojima Kreševljaković, Šabanović, Bejtić, F. Nametak, B. Zlatar i drugi koristili su ovu građu za svoje studije iz kulturne i političke povijesti Bosne i Hercegovine, ali se može reći da je znatan dio te građe do danas gotovo netaknut pa bi ga bilo korisno prezentirati makar u registama ako već nije moguće objaviti njegov integralan prijevod.

Rukopisna zbirka sarajevske porodice Svrzo u Gazi Husrev-begovu biblioteku je došla u dva dijela. Jedan, bogatiji, je vakuf Muhamed-efendije, sina Muhamed-agina, a drugi Ismet-ef. Svrze. Pored onoga što karakterizira legatate svih bogatijih porodica, a to je veliki broj klasičnih djela, kaligrafski prijepisi, lijepi i kvalitetni kožni povezi, je i nekoliko rukopisa nastalih ili prepisanih u Sarajevu. Kolekcija porodice Svrzo u okviru Gazi Husrev-begove biblioteke sadrži 200 rukopisnih kodeksa.

Jedna od najbogatijih zbirki formiranih u Sarajevu u posljednjih sto godina je kolekcija Osmana Asafa Sokolovića, poznatog javnog i kulturnog sarajevskog radnika, bibliografa i historiografa. Brojem ona nadmašuje gotovo sve pojedinačne zbirke jer sadrži oko 500 kodeksa.

Međutim, iako sadrži i neke veoma rijetke i vrijedne rukopise, ova kolekcija je kvalitetom nešto ispod onih nastalih u starijim periodima stoga što nije nastala selekcijom ili narudžbom rukopisa kao što su to neke starije zbirke, nego uglavnom mehaničkim zbirom svega do čega se moglo doći i spasiti od propadanja. Na taj način se u ovoj zbirci našlo na primjer na desetine primjeraka rukopisa Mevluda Sulejmana Čelebija ili Busirijeve Kaside al-burde i drugih poznatih i ne rijetkih djela čime je ukupan broj rukopisa ove kolekcije narastao na imponantnu cifru od 500 jedinica.

Pored kolekcije Bojića iz sjeveroistočne Bosne, Gazi Husrev-begovu biblioteku je obogatila još jedna bogata kolekcija. To je biblioteka Halil-efendije iz Gračanice. Na mnogim rukopisima Gazi Husrev-begove biblioteke uočljiv je zapis crvenom tintom na vrhu lista ili na margini čiji tekst nas obavještava da je taj rukopis vakuf Halil-efendije iz Gračanice. Halil, sin Ahmedov unuk Sulejmanov, rođen u Gračanici, potkraj života je u svom rodnom mjestu osnovao biblioteku. Umro je u posljednjoj deceniji XVIII stoljeća, vjerovatno prije 1800. godine. Bio je poznat kao muderis Careve džamije i pisar suda u Beogradu. Na mnogim njegovim knjigama stoji potpis: Hadži Halil b. Ahmed b. Sulejman el-Bosnevi al-Gradčaničevi.¹¹

Biblioteka koja je ostala iza Muhameda Šakir-efendije Muidovića (um. 1858), sarajevskog muftije i pjesnika na turskom i perzijskom jeziku, brojala je 320 rukopisnih kodeksa. Sve su to mahom bila klasična arapska, perzijska i turska djela, najviše iz književnosti i tesavufa. Veći dio tih rukopisa je poklonjen od Muidovićevih nasljednika Gazi Husrev-begovoj biblioteci, od kojih je znatan dio poklonio dr Munib Muidović u posljednjih dvadesetak godina.

H. Mehmed Handžić je za svoga kratkog života (1906—1944) napisao veliki broj knjiga, radova, osvrti, a poznat je i kao vrstan prevodilac sa arapskog i turskog jezika. Pored toga stizao je čak i prepisati rukom neka vrijedna djela. Kako je i sam još od vremena studija u Kairu počeo formirati vlastitu biblioteku, čiji je znatan dio bio i rukopisna kolekcija, to je Handžić pored skupljenih rukopisa za Gazi Husrev-begovu biblioteku ustupio i one rukopise koje je sam prepisao. Mada je Handžićeva biblioteka otkupljena za jednu simboličnu sumu, svakako neadekvatnu vrijednost knjiga, prema tome formalno nije legat nego je otkup. Smatramo, međutim da je tim »otkupom« biblioteka uistinu darivana jednom izuzetno vrijednom kolekcijom rukopisa i knjiga. Posebno treba istaći da je prepisivao djela Hasana Kafije Pruščaka, čiji je opus dobro poznao i prevodio neka njegova djela. Također je na arapskom jeziku počeo pisati dopunu Hadži Halifinog enciklopedijskog djela Kašf az-zunun. Handžić je skrenuo pažnju i na neke naše pisce o kojima se do tada nije mnogo znalo, na osnovu rukopisa kojima je sam raspolagao, a danas se nalaze u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. To su prije svih pjesnici Nihadija Karamusić, Vah-

¹¹ H. Mehmed Handžić, Biblioteka H. Halil-efendije u Gračanici, *Kalendar Gajret*, 1941; Kasim Dobrača, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu*, Sarajevo, 1979. str. 576.

detija iz Dobruna, a vrijedne studije, opet na osnovu rukopisne građe napisao je i o Ibrahimu Alajbegoviću Pečeviji, Huseinu Lamekaniji, te o Sarajevu u pjesmi na turskom jeziku.

SUMMARY
IMPORTANT LEGACIES IN
THE GAZI HUSREVBEG LIBRARY

The article »Important Legacies in the Gazi Husrevbeg Library« presents the private collections of the Oriental manuscripts donated to the Gazi Husrevbeg Library.

The Gazi Husrevbeg Library possesses around 7000 codices of manuscripts containing over 20.000 works, more than half of which came to the Library through legacies-donations. The rest are manuscripts from the original fund of the Library which was formed for the needs of the Library by the legator Gazi Husrevbeg, along with purchased manuscripts and smaller, often, anonymous gifts. In addition, there are more than 2000 codices of manuscripts registered in the temporary inventory. The major part of these manuscripts was collected in recent times through the Council of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina, as well as by individual gifts. In that way, by means of all these legacies, great and small, the Gazi Husrevbeg Library became one of the richest collections of Oriental manuscripts in the world. The richest collections transferred to the Gazi Husrevbeg Library are those of: Karađozbeg and Derviš-paša Bajezidagić of Mostar (XVIth c.), Osman Šehdi-effendi of Sarajevo (Founded in 1757), Elči Ibrahim-paša of Travnik (the beginning of the XVIIth century), Dženetić of Sarajevo (the end of the XVIIIth c.), Salih Izeti ef. Hromić of Stolac (XIXth c.) and others. All of these collections are also evidence of the cultural and scientific prosperity of the environment in which they were formed, as well as of the affinity of their former owners.